

Ischlben Kálmán Imrénél.

A Marica grófnő nagy sikere után Bécsnek egyik legnépszerűbb komponistája a magyar Kálmán Imre. Mint még sok zeneszerző, ő is Ischlben nyaral. Nagy vörös autója tülkölve szeli át az utcákat, hogy fontoskodó tulajdonosával végre megálljon a „Zauner”, az ischli Gerbeaud előtt. Sokszor látni Kálmánt egyedül, de leggyakrabban két csatlósa: Österreicher és Bramer, a librettistái kísérik. Elmulaszthatatlan dolguk van, új librettót keresnek Kálmán Imrénél.

Hiába, a divát ma a legnagyobb ur és a „dernier cri” hangja messzebb szól, mint a legszebb, legigazabb gondolat. Az operett uralkodik, a fény, a káprázat. Ha holnap el is mulik mindegy, csak ma legyen szép az élet.

Látni akartam Kálmán Imre otthonát, beszélni akartam vele, elmentem tehát hozzá. Kerestem a faházacskát, az alpesek derült, virágos kis fészke, aminőben a Salzkammergutban a legtöbb művészi kiválóság lakik. De Kálmán Imrénél gondozott parkkal övezett hatalmas villája van. A város zaja csak néha, egy-egy autó felgurkódott sikolyával ékeződik be az itteni csendbe, azután ismét minden elhallik.

A szobalány fogadott és közölte, hogy a művész ur nincs itthon.

— Ujságíró kíván vele beszélni — mondtam. Kis szaladgálás zaja, egy kellemes női hang elszó foszlánya ért a fülemhez s az ajtó kinyílt.

Az imént még mosolygó szobalány a nyitott ajtóban most vigyáz állásba merevedett és Kálmán Imre feszes, méltóságos tartásban állt a hall lépcsőfeljáratánál. A rövid térd nadrágjában kövérkés ur, úgy látszik, a legmagasabb körök stílusát szimpadiosan utánozva akarta fogadni vendégét. Nem tudtam teljesen elfojtani egy kikívánczoló mosolyt.

Magyarul köszönt és az elmaradhatatlan bemutatkozások után beléptünk a szalonba.

Aranyozott empir-butorok vörös brokáttal bevonva, mindentűt vázák, dekoratív üvegázi virágokkal, perzsa szőnyegek, csiszolt üvegcsillár, szóval minden, amit a gazdagság fellálatul az ingyencék asztalára.

Kálmán Imre megkínált helyet és cigarettával, majd belestüpedt foteljába, vastag szivarra gyújtott s kényelmesen, lassan elkezdett beszélni bécsi sikereiről, a pesti előadások előkészületeiről, primadonna-mizériákról, de min-

denről unottan, fáradtan, mialatt méla ábrándozással követte szivarja füstjének kecses vonalait, a szeszélyes, kacskaringós arabeszkeket.

— Bécsben még nyáron is folytatni kellett a Marica grófnő előadásait, oly nagy volt az érdeklődés és bizonyára Pesten is siker lesz — mondta.

— Készül-e új operettre? — kérdeztem.

— Most nem — válaszolta —, még nincsen librettóm, zenéktől pedig nem lehet dolgozni.

— Nem éli az agyában, a szívében új muzsika, valami, amit le kell írni, ami feszíti az akaratot s ami munkára változtatja még az álmaid is?

Nevetett és így felelt:

— Nem. Az operettet másképpen csinálják.

— Igaza van — szóltam —, csinálják.

— Na igen, előbb egy érdekes szöveg kell, azután azt felelőztetjük szép muzsikával.

— Sohasem próbálkozott komoly zenével? — kérdeztem.

Körülutaltott szobájában:

— Minek?

— Kit szeret az osztrák muzsikusok közül?

— Oskar Strauss jó barátom, Lehár is.

— Hát a magyarok közül?

— Szirmai Albertet.

Egyre nehezebb lett a levegő a szobában. A perzsák folyogattak, mint kánikulában a bársony. Ráadásul Kálmán Imre lassu beszéde álmosítólag hatott. Vágyódtam a szabad levegő után, tehát felálltam.

— Ne menjen még, meséljen valamit Szegedről — kérlelt. Majd megkérdezte:

— Van-e jó bonvivánjuk, mert az én operettemnél ez a legfontosabb?

— Hogy jelenleg van-e, azt magamnak is Andor Zsigmondtól kell majd megtudnom, — válaszoltam s indultam kifelé.

A küszöbön Kálmán Imre megfogta a kezemet:

— Ugy-e, azt fogja rólam írni, hogy nagyon unatkoztam Kálmán Imrénél?

Nevettem és azt mondtam:

— Eltalálta.

Alighogy kiléptem a kapun, a vörös autó lustán dőcögve jött a gazdájáért.

Nekem pedig eszembe jutott az agg Kienzl fehér haja, ősz szakállja, nevető, fiatalos szeme, vidám járása, egyszerű, levegős faházacskája...

Lengyel Vilma.

Az ujszegedi szerb uralom utolsó napjai.

Szeged, augusztus 23. (Saját tudósítónktól.)

Augusztus huszonegyedikén volt harmadik évfordulója Ujszeged és a Tisza—Maros háromszög felszabadulásának. Hetekig tartó izgalmas várakozás előzte meg Szegeden ezt a nevezetes eseményt és a várakozás izgalmát még inkább fokozta annak bizonytalansága. Kósza rém- és örömhírek keltek szárnyra a városban, egyik azt mondta, hogy a szerbek ekkor meg ekkor biztosan kivonulnak, a másik pedig arról szólt, hogy nem is vonulnak ki soha, mert a trianoni határgyáros urak másként határoztak. Ujszegedet, Porváros egyetlen valamire való ligetét nem adják vissza többet. Az izgalom az ellenlétes hírek hatása alatt természetesen egyre fokozódott, senki sem tudott semmi bizonyosat, a bevonulási terminusok elmúltak minden változás nélkül és a türelmes Tisza szegedi partján napról-napra nagyobb csoportok sóvárogtak az ismeretlen sorsu tulsó part felé.

Aztán új pozitívnek látszó terminus híre kelt szárnyra: A magyar katonaság augusztus 19-én, reggel négy órakor bevonul Ujszegedre. De az utolsó pillanatban ez a terminus is hamisnak bizonyult. A szerbek nem vonultak ki. De akkor hivatalos jelentés jött, amely visszavonhatatlanul közölte a város közönségével, hogy a nemzeti hadsereg augusztus 21-én, vasárnap reggel öt órakor indul Ujszegedre. A kételkedők — a százas csalódás nagyon megnövelte számukat — csak akkor hitték el, amikor zenével, zászlóval megindultak a ketősrendek a hidon sok ezernyi tömeg rivalgó éljenzése közben.

Gyönyörű szép hajnal volt. A nap opálosan bukkant fel a Bertalan-émlék mögül és belemosolygott a ködpárás Tiszába. A Rudolf-teret zsufolásig ellepte a korán kelt embertömeg, a katonák sapkája mellett virág pompákkal.

kürtök elevenen harsantak bele a virradásba.

Ujszegeden akkor már nem volt egyetlen szerb katona sem. A hosszú megszállással agyonsanyargatott lakosság virágzapporral fogadta az érkező magyar katonákat, háromszintű zászlók uszkáltak a levegőben, könnyes szónoklatok tolmácsolták a régóta áhitott örömet.

Ami virág megmaradt Erzsébet királyasszony feldult ligetében, az mind a bevonulókra hullott.

Izgalmas napok.

Ujszeged és a Tisza—Maros háromszög apró községei lidércnyomás alól szabadultak fel 1921 augusztus 21-én, a bizonytalanság keserves lidércnyomása alól. A három esztendeig tartó szerb megszállás legkeservebb napjai mégis a felszabadulást közvetlen megelőző napok voltak. Ujszegeden a megszálló szerbek megtiltották még a vágyakozást is és kegyetlenül vigyáztak rá, hogy barbár tilalmukat senki se szegje meg. A szerb megszállás utolsó napjairól érdekes adatokat mondott el most lapunk egyik barátja, aki végigszenvedte a szerb megszállást elejétől végig.

— Izgalmas napok voltak — mondotta — a három éve tartó megszállás méltó befejezése. Minden óra újabb meglepetéssel járt, mintha a szerbek azt akarták volna megpróbálni, hogy mennyit bír el az emberi idegzet. Augusztus tizenhetedikén Ujszeged tisztii orvosát, dr. Léderer Dezsőt, aki átjárhatott Szegedre, magához hívatta Aigner Károly főispán és közölte vele, hogy a nemzeti hadsereg tizenkilencedikén reggel négy órakor vonul be Ujszegedre. Kérte, hogy hozza ezt valahogyan a lakosság tudomására, mert szeretné, ha a lakosság a hidfőnél várná a bevonulókat. Léderer Dezső dr. bejelentőbeszédet írt a szerb megszállás utolsó napjairól.

gyarak munkásaival és a marostói gazdasági telep néhány lakójával közölte a jó hírt és gondoskodott arról is, hogy az egész község megtudja. Másnap, tizennyolcadikán piac volt Ujszegeden. Mindenki a piacra ment, hogy újabb, részletesebb híreket halljon. Néhány át-csempészett szegedi ujság is került oda, amelyek a bevonulás minden részletét közölték. De közkezen forgott egy szabadkai ujság is, amelyet Chromisch szerb csendőrfőhadnagy hozott. Ebből hangosan felolvasták azt a cikket, amely szerint a Tisza-Maros szögét az ántánt végleg a szerbeknek adta cserébe a horgosmartonosi részért. A szabadkai lap híradását senki sem hitte volna el, de a hírt látszólag megerősítette az a hír, hogy Chromisch főhadnagy tizennyolcadikára kitűzött esküdjét — az ujszegedi bíró leánya volt a menyasszonya — el nem halasztották volna. Az esküvő elhalasztásában Ujszeged lakossága a szerbek továbbmaradásának a jelét látta. A piac szokatlanul sokáig tartott. Az emberek vásároltak, csak hogy maradhasanak, a szerbek pedig heccelték a várakozókat. Gunyosan mutogatták a szegedi lapok hazug híreit... Végre tizenegy órakor megunták a mulatságot és csendőrkkel feloszlatták a piacot. Mindenki szomorúan ment haza, a fiatalok pedig a SzAK-pályára ment ki.

A titokzatos kocsi.

— Feltűnt időközben, hogy úgy tíz óra felé mintegy negyven üres szekér jött be Ujszegedre rudakkal és kötelekkel felszerelve. Minden szekéren két szerb férfi ült. A kocsi a kisvígadó és a templom közötti parkrészen ültök tanyát. Senki sem tudta céljukat és megjelenésük nagy nyugtalanságot keltett. Rablásra, fosztogatásra gondolt mindenki, Csóthy Jenő, Léderer Dezső dr. és Zsembery Károly azonnal kimentek a SzAK-pályára és felhívták az ott tartózkodó fiatalokat, hogy a rejtélyes kocsi megérkezésének hírére adják tudtul mindenkinek és akadályozzák meg valahogyan Ujszeged kirablását.

— Az ujszegedi fiatalok minden elismerést megérdemel, habár semmi elismerést nem kaptak, amiért három éjszakán keresztül kitarotán őrködött az ujszegedi lakosság vagyona fölött. Csóthy Jenő és Rozgonyi Géza lakásán voltak a centrumok, onnan irányították az őrségeket. A szerbek mindenről tudtak, de nem mertek semmit sem tenni, egyrészt azért, mert már kevesen voltak, másrészt pedig az Ujszegeden állomásozó francia tiszt közölte velük, hogy segítségére nem számíthatnak, ha olyant tesznek, ami esetleg a lakosság ellenszegülését válthatná ki. A titokzatos negyven kocsi így üresen hagyta el este hét órakor Ujszegedet.

— A szerbek hat óra után már senkit sem engedtek ki az utcára. A kertekben és a park bokrai között mégis élénk volt az élet. A fiatalok veszedelmet nem ismerve, továbbra is fenntartotta az összeköttetést egész Ujszegeddel. Nyolc órakor két ujszegedi ur a fényjelekből tudta, hogy másnap, tizenkilencedikén nem következik be Ujszeged felszabadulása, de a hírt nem közölheték senkivel, mert a szerbek éppen őket őriztették külön csendőrkkel.

Lázás készülődés.

— Amíg a fiatalok a lakosság vagyonára vigyáztak, az éjszaka sötétségének leple alatt lázasan folyt a készülődés a magyar csapatok fogadására. A gazdaszervezők egész éjjel süttötek-főztek, kötötték a csokrokat. A szerbek azonban észrevették a készülődést és ahol tudták, ott megakadályozták. Az asszonyok akkor az öreg Terescsényi Gyula házában pincéjébe vonultak vissza és ott kötötték tovább a csokrokat egészen reggel négy óráig. Addig semmi nagyobb kellemetlenség nem történt, csupán az, hogy az ujszegedi kendergyár igazgatóját, Statter Józsefet és néhány tisztviselőjét a szerbek éjjel elfogták az épületen kívül. Három órakor azonban elengedték őket, mivel — úgyes — azt mondták, hogy az éjjeli őrköt inspicálták.

— Végül négy órát ült a toronyóra. A lakosság, a szerb megszállókat a szerb szigorú tilalmával, a ruhába öltözve gyűlést tartott a hidfőnél. A szerbek gyanusan figyelték a gyűlést. Beszédbe elegyedtek az emberek, akik akadályozták meg a gyűlést. A gyűlés általános nyugtalanságot, idegességet keltett, mert senki sem tudta, hogy mi lesz. Negyed-